

Μητρ. Ναυπάκτου: “Το πολίτευμα της Ορθοδόξου Εκκλησίας”

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου](#)

“Τό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι συνοδικό πού λειτουργεῖ ἱεραρχικῶς καί ἱεραρχικό πού λειτουργεῖ συνοδικῶς. Οὔτε ἡ συνοδικότητα καταργεῖ τήν ἱεραρχικότητα οὔτε ἡ ἱεραρχικότητα καταργεῖ τήν συνοδικότητα” αναφέρει, μεταξύ άλλων, σε σημερινό δημοσίευσμά του για το συνοδικό σύστημα της Εκκλησίας ο Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιερόθεος. Αναλυτικότερα εσημαίνει, “Μέ ἀφορμή τό θέμα τῆς Οὐκρανίας γίνονται συζητήσεις γιά τό λεγόμενο πρωτεῖο μέσα στήν Ἐκκλησία, ἄλλοι τό ἀρνοῦνται καί ἄλλοι τό παρερμηνεύουν. Οἱ Ρωμαιοκαθολικοί συνήθως ἐρμηνεύουν τό πρωτεῖο μέσα ἀπό τήν οὐσιοκρατία καί μερικοί σύγχρονοι ὀρθόδοξοι θεολόγοι τό ἐρμηνεύουν μέσα ἀπό τόν περσοναλισμό.

Μέ τό παρόν ἄρθρο δέν θά ἀσχοληθῶ μέ τό θέμα αὐτό γιά νά δώσω τίς θεολογικές διαστάσεις τοῦ προβλήματος, ἀλλά θά τονίσω ὅτι στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία περισσότερο κάνουμε λόγο γιά τό συνοδικό καί ἱεραρχικό πολίτευμά της. Θά τονισθοῦν μερικές ἀπόψεις πού καί παλαιότερα ἔχω τονίσει ἀπό ἄλλη ἀφορμή.

Συνοδικότητα καί ἱεραρχικότητα

Τό συνοδικό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας συνδέεται μέ τό ἱεραρχικό, καί στήν πραγματικότητα ἡ συνοδικότητα συντονίζεται μέ τήν ἱεραρχικότητα. Αὐτό, ἄλλωστε, μέ ἄλλη προοπτική, συμβαίνει καί στίς πολιτείες καί στά δημοκρατικά πολιτεύματα, ἀφοῦ ὑπάρχει συνάθροιση τοῦ λαοῦ, ἀλλά, συγχρόνως, ὑπάρχει καί ἱεράρχηση τῶν διακονιῶν-ἐξουσιῶν, δηλαδή δέν ἔχουν ὅλοι τά ἴδια δικαιώματα καί καθήκοντα.

Ἡ λέξη σύνοδος ἀποτελεῖται ἀπό δύο λέξεις τό σύν καί τήν ὁδό, καί δηλώνει τήν συμπόρευση. Μέσα σέ αὐτήν τήν προοπτική πρέπει νά δοῦμε τήν φράση ὅτι ἡ θεία Λειτουργία εἶναι «σύνοδος οὐρανοῦ καί γῆς», δηλαδή σύναξη καί συμπόρευση.

Ἐπειτα, ἡ λέξη ἱεραρχία δηλώνει τόν ἄρχοντα τῶν τελετῶν, τόν Ἐπίσκοπο, τόν ἱεράρχη, ἀλλά καί τήν ἱεράρχηση τῶν χαρισμάτων καί διακονιῶν. Ἔτσι, ἡ Σύνοδος δέν ἀποκλείει τήν ἱεραρχία καί ἡ ἱεραρχία δέν ἀποκλείει τήν Σύνοδο. Τόν ὅρο αὐτό -ἱεραρχία- τόν συναντοῦμε στά ἔργα τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου μέ τίτλο Οὐράνια καί ἐκκλησιαστική ἱεραρχία, στά ὁποῖα διακρίνονται οἱ ἐννέα χοροί τῶν ἀγγέλων, πού χωρίζονται σέ τρεῖς τριάδες καί οἱ ὁποῖες συνδέονται μέ τήν ἐπίγεια ἐκκλησιαστική ἱεραρχία, ὡς πρός τίς τελετές (Βάπτισμα, Σύναξη καί Μύρο), ὡς πρός τίς τρεῖς φάσεις ἀνόδου πρός τόν Θεό (κάθαρση, φωτισμός, τελείωση), ὡς πρός τούς τρεῖς ἱερατικούς βαθμούς (ἱεράρχης, ἱερεύς, λειτουργός) καί ὡς πρός τίς τρεῖς τάξεις τῶν λαϊκῶν (κατηχούμενοι-ἀκοινώνητοι, πιστοί καί θεραπευτές-μοναχοί). Αὐτήν τήν πραγματικότητα δηλώνει καί ἡ φράση «λειτουργία τοῦ συνοδικοῦ πολιτεύματος».

Ἐχει παρατηρηθῇ (Ἀλέξανδρος Σμέμαν) ὅτι τό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας θεωρεῖται ὡς «ἱεραρχικῶς συνοδικόν» ἢ «συνοδικῶς ἱεραρχικόν». Ἡ ἱεραρχική ἀρχή δέν εἶναι ἀντίθετη πρός τήν συνοδική, ἀφοῦ ἡ συνοδική ἀρχή θεμελιώνεται διά τῆς ἱεραρχικῆς ἀρχῆς. Ὅταν ἀπουσιάζη τό ἓνα, δέν μπορεῖ νά ὑπάρχη καί τό ἄλλο, ὁπότε σέ τέτοια περίπτωση δέν ὑφίσταται πραγματική ἔκφραση τῆς Ἐκκλησίας.

Αὕτη ἡ ἐρμηνευτική ἐπεξηγήση τῶν ὁρων εἶναι πολύ χρήσιμη γιά ὅσα θά λεχθοῦν στήν συνέχεια, σχετικά μέ τήν λειτουργία τοῦ συνοδικοῦ καί ἱεραρχικοῦ πολιτεύματος στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ θεία Λειτουργία, πρότυπο ἱεραρχικῆς συνοδικότητος τῆς Ἐκκλησίας Ὅπως εἶναι γνωστόν, ἡ Ἐκκλησία εἶναι Σῶμα Χριστοῦ καί κοινωνία θεώσεως, πού σημαίνει ὅτι ὅσοι εἶναι μέλη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ καί πορεύονται πρός τήν θέωση. Δέν πρόκειται γιά μιά στάσιμη κατάσταση, ἀλλά γιά μιά συνεχῆ κίνηση, μιά διαρκῆ πορεία, τήν ὁποία ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής θά ἀποκαλέσῃ «στάσιν ἀεικίνητον» καί «κίνησιν στάσιμον»: «στάσιν ἀεικίνητον λαβοῦσα τήν ἀπέραντον τῶν θείων ἀπόλαυσιν, καί κίνησιν στάσιμον

τήν ἐπ' αὐτοῖς ἀκόρεστον ὄρεξιν». Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι κατεστημένος θεσμός, ἀλλά μιά στρατεία ἐν Χριστῷ, μιά πορεία πρὸς τὴν μέθεξιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία Βασιλεία καί βιώνεται ἀπὸ τό παρόν καί θά ἔλθῃ στό μέλλον στήν πληρότητά της.

Κέντρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς εἶναι ἡ θεία Εὐχαριστία. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος γιὰ τόν ὁποῖο ὁ τρόπος τελέσεως τῆς θείας Εὐχαριστίας εἰκονίζει τό τί ἀκριβῶς εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἀλλά καί δείχνει ποιός εἶναι ὁ ἀπώτερος σκοπός της.

Στήν Μυσταγωγία τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ διαφαίνεται ποιός εἶναι ὁ χαρακτήρας καί ὁ σκοπός τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς θείας Εὐχαριστίας. Πάντως, ἡ ἐκκλησιολογία δέν μπορεῖ νά ἐξετάζεται ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν εὐχαριστιολογία.

Ἡ θεία Εὐχαριστία εἶναι πράγματι ἡ «Σύνοδος οὐρανοῦ καί γῆς». Τό χωρίο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἶναι πολύ χαρακτηριστικό:

«Ὡ τῶν τοῦ Χριστοῦ δωρημάτων! Ἄνω στρατιαί δοξολογοῦσιν ἀγγέλων· κάτω ἐν ἐκκλησίαις χοροστατοῦντες ἄνθρωποι τὴν αὐτὴν ἐκείνοις ἐκμιμοῦνται δοξολογίαν. Ἄνω τὰ Σεραφίμ τόν τρισάγιον ὕμνον ἀναβοᾷ· κάτω τόν αὐτόν ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀναπέμπει πληθὺς· κοινὴ τῶν ἐπουρανίων καί τῶν ἐπιγείων συγκροτεῖται πανήγυρις· μία εὐχαριστία, ἓν ἀγαλλίαμα, μία εὐφρόσυνος χοροστασία. Ταύτην γάρ ἡ ἄφραστος τοῦ Δεσπότης συγκατάβασις ἐκρότησε, ταύτην τό Πνεῦμα συνέπλεξε τό ἅγιον, ταύτης ἡ ἁρμονία τῶν φθόγγων τῇ πατρικῇ εὐδοκίᾳ συνηρμόσθη· ἄνωθεν ἔχει τὴν τῶν μελῶν εὐρυθμίαν, καί ὑπὸ τῆς Τριάδος, καθάπερ ὑπὸ πλήκτρου τινός κινουμένη, τό τερπνόν καί μακάριον ἐνηχεῖ μέλος, τό ἀγγελικόν ᾄσμα, τὴν ἄληκτον συμφωνίαν. Τοῦτο τῆς ἐνταῦθα σπουδῆς τό πέρας, οὗτος ὁ τῆς συνελεύσεως ἡμῶν καρπός».

Τό κεντρικὸ σημεῖο αὐτοῦ τοῦ Χρυσοστομικοῦ χωρίου εἶναι τό «μία εὐχαριστία, ἓν ἀγαλλίαμα, μία εὐφρόσυνος χοροστασία» ἀγγέλων καί ἀνθρώπων, κεκοιμημένων καί ζώντων.

Ἡ ἱεραρχικότητα τῶν χαρισμάτων καί τῶν διακονιῶν αὐτῶν πού μετέχουν στήν θεία Λειτουργία διακρίνεται σέ πολλοὺς βαθμούς. Εἶναι οἱ κατηχούμενοι, οἱ φωτιζόμενοι καί οἱ φωτισθέντες πιστοί· οἱ λαϊκοὶ διαφόρων πνευματικῶν καταστάσεων, ἥτοι καθαιρόμενοι, φωτιζόμενοι καί θεούμενοι· οἱ Κληρικοὶ διαφόρων βαθμῶν, ἥτοι Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι, Διάκονοι· καί οἱ διαφοροτρόπως ὑπηρετοῦντες στήν θεία Λειτουργία, ἥτοι ὑποδιάκονοι, ἀναγνώστες, ψάλτες, βοηθητικὸ προσωπικόν. Ὅλοι μετέχουν στό Μυστήριον τῆς θείας Λειτουργίας, ἀλλὰ διαφοροτρόπως, ὅποτε ὑφίσταται συνοδικότητα καί ἱεραρχικότητα. Οἱ λαϊκοὶ συμμετέχουν στήν θεία Λειτουργία προσευχόμενοι καί κοινωνοῦντες τοῦ Σώματος

καί τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ· οἱ ἱεροψάλτες ψάλλουν ἐξ ὀνόματος τοῦ λαοῦ· οἱ Διάκονοι ἀπευθύνουν τίς δεήσεις στόν Θεό ὑπέρ τοῦ λαοῦ· οἱ Πρεσβύτεροι προσφέρουν τήν ἀναίμακτη μυσταγωγία, μέ τήν ἄδεια τῶν Ἐπισκόπων τους, καί οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι οἱ προεστῶτες τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως.

Καίτοι οἱ παρευρισκόμενοι στήν θεία Λειτουργία μετέχουν τοῦ μεγάλου Μυστηρίου, οἱ Κληρικοί πλαισιώνουν τό Θυσιαστήριο καί προσεύχονται, ὅμως, ὁ Προεστῶς τῆς θείας Εὐχαριστίας προσφέρει τήν ἀναίμακτη θυσία, αὐτός ἀπευθύνει τήν εὐχή τῆς ἁγίας Ἀναφοῆς, πού εἶναι προσευχή στόν Πατέρα νά ἀποστείλῃ τό Ἅγιον Πνεῦμα καί νά μεταβάλῃ τόν ἄρτο καί οἶνο σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ. Ἔτσι, γίνεται συλλείτουργο, ἀλλά διακρίνονται ἰδιαίτερες κατηγορίες πνευματικῶν χαρισμάτων καί διακονιῶν. Ἀκόμη καί τότε πού συλλειτουργοῦν Κληρικοί τοῦ ἰδίου βαθμοῦ, ὁ πρῶτος ἀπό τούς λειτουργοὺς προσφέρει τήν ἀναίμακτη θυσία καί οἱ ἄλλοι μετέχουν τοῦ Μυστηρίου. Ἡ τέλεση τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας προϋποθέτει προεξάρχοντα. Ὅποτε, ἡ συνοδικότητα λειτουργεῖ σέ συνδυασμό μέ τήν ἱεραρχικότητα.

Αὐτή ἡ διάκριση τῶν χαρισματικῶν διακονιῶν στήν θεία Λειτουργία φαίνεται καί στό βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου, στό ὁποῖο παρουσιάζεται τό ὄραμα τῆς οὐράνιας Ἐκκλησίας καί τῆς οὐράνιας θείας Λειτουργίας πού εἶδε ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης καί βεβαίως, ὅπως ἀναφέρθηκε προηγουμένως, συνδέεται μέ τήν ἐπίγεια θεία Λειτουργία.

Στό ὄραμα αὐτό τῆς οὐράνιας θείας Λειτουργίας βλέπουμε τόν «ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου...», εὐρισκόμενο μεταξύ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν (Ἀπ. α', 12 κ.ἐξ.)· τόν ἐπὶ τοῦ θρόνου καθήμενο, καί τούς εἰκοσιτέσσερις Πρεσβυτέρους καθημένους σέ θρόνους «κυκλόθεν τοῦ θρόνου»· τά τέσσερα ζῶα ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου, καί τήν λατρεία πού προσφέρουν στόν καθήμενο ἐπὶ τοῦ θρόνου οἱ εἰκοσιτέσσερις Πρεσβύτεροι καί τά λειτουργικά ζῶα (Ἀπ. δ', 1 κ.ἐξ.)· «τό ἄρνιον τό ἐστηκός ὡς ἐσφαγμένον» «ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καί τῶν τεσσάρων ζώων καί ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων» καί τήν λατρεία τους στό ὡς ἐσφαγμένο ἄρνιο (Ἀπ. ε', 6 κ.ἐξ.)· τό Θυσιαστήριο καί «ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τάς ψυχάς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τόν λόγον τοῦ Θεοῦ» (Ἀπ. στ', 9 κ.ἐξ.)· «τόν ὄχλον πολύ» «ἐστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καί ἐνώπιον τοῦ ἁρνίου» (Ἀπ. ζ', 9 κ. ἐξ.)· τόν λιβανωτό καί τόν καπνό τῶν θυμιαμάτων (Ἀπ. η', 3 κ.ἐξ.)· τό ἄσμα τῶν λελυτρωμένων (Ἀπ. ιδ', 1 κ. ἐξ.)· τόν ὕμνον ἀλληλουία (Ἀπ. ιθ' κ. ἐξ.)· τό «δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἁρνίου» (Ἀπ. ιθ', 9 κ.ἐξ.)· τόν καινὸ οὐρανὸ καί τήν καινὴ γῆ καί τήν ἁγία πόλη Ἱερουσαλήμ (Ἀπ. κα', 1 κ.ἐξ.).

Ὅλη αὐτή ἡ ἀποκαλυπτική ἐμπειρία εἶναι καί οὐράνια Λειτουργία καί πρότυπο τῆς ἐπίγειας θείας Λειτουργίας, μεταξύ δέ αὐτῶν ὑπάρχει μιά πνευματικὴ ὁσμωση.

Ἀλλά τόσο οἱ εὐχές ὅσο καί ἡ διάταξη τῆς θείας Λειτουργίας δείχνουν μιὰ συνοδική καί ἱεραρχική πορεία καί ἀνάβαση πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ὄρους Σινᾶ, τοῦ Γολγοθᾶ καί τοῦ καινοῦ μνημείου τῆς Ἀναστάσεως.

Ἡ θεία Λειτουργία ὄχι μόνον εἰκονίζει, ἀλλὰ καί ἐκφράζει τὴν Θαβώρια ἐμπειρία καί μετέχει αὐτῆς. Στὸ ὄρος Θαβώρ, στὸ μέσον βρισκόταν ὁ Χριστὸς μέσα στὸ ἄκτιστο Φῶς, τὸ ὁποῖο προχεόταν ἔσωθεν, ἀφοῦ καί τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι πηγή τοῦ ἀκτίστου Φωτός· οἱ Προφῆτες παρευρίσκονταν ἔνθεν καί ἔνθεν τοῦ Χριστοῦ συνομιλοῦντες μαζί Του· καί οἱ τρεῖς Μαθητές ἔπεσαν πρηνεῖς, γιατί, ἐνῶ ζητοῦσαν τὴν κατασκευή κτιστῶν σκηνῶν γιὰ τὸν Χριστό, τὸν Μωϋσῆ καί τὸν Ἥλία, βρέθηκαν οἱ ἴδιοι κάτω ἀπὸ τὴν ἄκτιστη σκηνή, τὴν νεφέλη τὴν φωτεινή, τὴν παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅλες αὐτές οἱ πνευματικές καταστάσεις θυμίζουν τέλεση θείας Λειτουργίας.

Ἐπίσης, μέ αὐτὴν τὴν ἀποκαλυπτική ἐμπειρία τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου δημιουργήθηκε καί ὁ ἐπίγειος κτιστός Ναός, ὅπως ἄλλωστε τὸ βλέπουμε καί στὴν περίπτωση τοῦ Μωϋσῆ, ὁ ὁποῖος μέ βάση τὴν ἀχειροποίητη καί ἄκτιστη σκηνή, πού εἶδε στὸ ὄρος Σινᾶ, κατασκεύασε τὴν κτιστὴ σκηνή τοῦ Μαρτυρίου καί ἀργότερα κατασκευάσθηκε ὁ Ναός τοῦ Σολομῶντος, ἀλλὰ καί ὁ χριστιανικὸς Ναός, μέ τὴν διαίρεσή του, σέ νάρθηκα, κυρίως Ναὸ καί ἅγια τῶν Ἀγίων, ἥτοι Ἱερό Βῆμα.

Ἐπομένως, στὴν θεία Λειτουργία, στὸν τρόπο τελέσεώς της, ἀλλὰ καί στὸν χῶρο πού τελεῖται βλέπουμε τὴν συνοδική καί ἱεραρχική δομή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος.

Τὸ συνοδικό καί ἱεραρχικό πολίτευμα σέ ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς Ἡ θεία Λειτουργία καί μέ τὸν τρόπο πού τελεῖται, ἀλλὰ καί μέ τὸ «πνεῦμα» της ἀποτέλεσε ἀνέκαθεν τὸ πρότυπο τῆς βιώσεως ὅλης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Ἄλλωστε, ἡ θεία Λειτουργία δέν εἶναι ἓνα ἀποκεκομμένο τμῆμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἀλλὰ τὸ κέντρο, ὁ πυρήνας καί ἡ βάση τῆς συγκροτήσεως ὅλης τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὁ ἀγιογράφος, πού παριστάνει τίς Συνεδριάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἔχει ὡς βάση τὴν εἰκόνα τῆς Πεντηκοστῆς, ὅπου οἱ Μαθητές ἔλαβαν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλὰ καί ὁ τύπος αὐτός εἶναι ὁ τρόπος μέ τὸν ὁποῖο γίνεται συλλείτουργο σέ κάθε θεία Εὐχαριστία, ὅταν ὑπάρχη Σύνθρονο. Θεία Εὐχαριστία, μυστήριον Πεντηκοστῆς καί Συνεδριάσεις τῶν Συνόδων συνδέονται μεταξύ τους, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν.

Μέ αὐτὴν τὴν προοπτική καί ἡ ὅλη διοίκηση καί ποιμαντική διακονία τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ λειτουργῇ, κατὰ τὸ πρότυπο τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἥτοι

συνοδικῶς καί ἱεραρχικῶς, καί νά εἶναι προέκτασή της. Ἄλλωστε, δέν νοεῖται διάσπαση μεταξύ μυστηριακῆς καί διοικητικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Τό συνοδικό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας στό λεγόμενο διοικητικό καί ποιμαντικό της ἐπίπεδο, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν, πρέπει νά λειτουργῇ μέ τόν τρόπο πού τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία. Ἡ συνοδική δομή τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ συνοδική διαχείριση τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἀποτελεῖ τό μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας καί ἀναλύεται μέ πολύ ὠραῖο τρόπο βάσει τῶν ἱερῶν Κανόνων ἀπό τόν Ἀρχιμ. Γεώργιο Καψάνη, Ἡγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου Ἀγίου Ὁρους, σέ μιᾶ σημαντική μελέτη του.

Ἡ συγκρότηση τῆς πνευματικῆς ζωῆς λειτουργεῖ μέ τήν θεολογική ἔννοια τῆς συνέργειας, ἀφοῦ ὁ Θεός εἶναι ὁ ἐνεργῶν καί ὁ ἄνθρωπος ὁ συνεργῶν. Ὁ Χριστός ποιεῖ τήν θέωση, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος πάσχει τήν θέωση, δηλαδή μετέχει τῆς θεώσεως. Καί αὐτό γίνεται κατά διαφόρους βαθμούς.

Ἡ συνοδικότητα καί ἡ ἱεραρχικότητα πρέπει νά λειτουργοῦν στίς σχέσεις μεταξύ τῶν Ἐπισκόπων καί στίς Συνεδριάσεις στήν Ἱεραρχία, ὡς βίωση καί προέκταση τῆς θείας Λειτουργίας. Ἡ Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων εἶναι μιᾶ συλλειτουργία, προέκταση τῆς θείας Λειτουργίας καί τῆς προσευχῆς. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο ἀρχίζουμε τίς Συνεδριάσεις τῆς Ἱεραρχίας μέ τήν ἐκζήτηση τοῦ Παρακλήτου καί τελειώνουμε τίς ἐργασίες της μέ τό «Δί' εὐχῶν τῶν Ἁγίων Πατέρων ἡμῶν, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, ἐλέησον καί σῶσον ἡμᾶς».

Καί στίς συνάξεις αὐτές ὑπάρχει ὁ Προεστώς, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον παρίσταται καί ἐπιβλέπει τόν τρόπο λειτουργίας τῆς πορείας τῆς Συνόδου (Ἱεραρχία-Διαρκής), ἀλλά συνιστᾷ τήν ἱεραρχία της, ὅπως γίνεται καί στήν τέλεση τῆς θείας Λειτουργίας, καθῶς ἐπίσης καί ὑπάρχουν καί συνδιοικοῦντες-συλλειτουργοῦντες. Αὐτό ἐπιτάσσει ὁ λδ' Ἀποστολικός Κανόνας γιά τήν λειτουργία τοῦ Μητροπολιτικοῦ συστήματος, ὅτι «τόν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καί ἡγεῖσθαι αὐτόν ὡς κεφαλὴν, καί μηδέν τι πράττειν περιττόν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης» στά συνοδικά ζητήματα, ὄχι ὅμως σέ ἐκεῖνα πού ἀναφέρονται στίς ἐπί μέρους ἐπαρχίες. Ἀλλά καί ὁ πρῶτος-πρόεδρος «μηδέ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιείτω τι». Μέ αὐτές τίς προϋποθέσεις «ὁμόνοια ἔσται, καί δοξασθήσεται ὁ Θεός, διὰ Κυρίου, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι· ὁ Πατήρ, καί ὁ Υἱός, καί τό ἅγιον Πνεῦμα».

Αυτό τό συνοδικό πολίτευμα πρέπει νά λειτουργῇ στήν διοίκηση τῶν κατά τόπους Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας, στίς σχέσεις μεταξύ Ἐπισκόπων, Πρεσβυτέρων καί λαϊκῶν, ἀφοῦ καί αὐτοί οἱ λαϊκοί δέν εἶναι τά «παθητικά» μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά τά «χαρισματοῦχα» πού ἔχουν τήν δυνατότητα μεθέξεως τῆς ἀκτίστου Χάριτος τοῦ Θεοῦ καί τήν εὐλογία νά ποιμαίνωνται πρός τήν δικήτους προσωπική σωτηρία.

Ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι προεστώς τῆς εὐχαριστιακῆς Συνάξεως, ἀλλά καί προεστώς τῆς ὅλης κανονικῆς συγκροτήσεως τῆς Ἐπισκοπῆς καί Μητροπόλεως, ἀφοῦ ἡ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας γίνεται μέσα στά πλαίσια τῆς ποιμαντικῆς διακονίας καί αὐτή ἡ ποιμαντική εἶναι ἑκφραση τῆς εὐχαριστιακῆς ἀτμόσφαιρας καί συνάρτηση τῆς μετοχῆς ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας στό Μυστήριον τῆς θείας Λειτουργίας. Μέ αὐτήν τήν ἔννοια κάνουμε λόγο γιά τό ἐπισκοποκεντρικό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, τό ὁποῖο, ὅμως, δέν εἶναι ἀνεξάρτητο ἀπό τό συνοδικό καί ἱεραρχικό. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι οἱ ἱεροί Κανόνες ἀναφέρονται στόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο μετέχουμε στήν θεία Λειτουργία. Ἐπίσης, καί ἡ διάταξη τοῦ Συνθρόνου προϋποθέτει ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι ἴστανται πιό κάτω ἀπό τόν θρόνον τοῦ Ἐπισκόπου, ἀλλ' ὄχι, ὅμως, στό ἐπίπεδο τῶν λαϊκῶν, διότι ὑφίσταται ἱεράρχηση τῶν χαρισμάτων.

Ἡ συνοδική καί ἱεραρχική δομή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος, ὡς προέκταση τῆς θείας Λειτουργίας πρέπει νά λειτουργῇ καί μεταξύ Πρεσβυτέρων καί λαϊκῶν στίς Ἑνορίες τους, ἀλλά καί μεταξύ Ἡγουμένων καί μοναχῶν στίς Ἱερές Μονές. Τό συνοδικό καί ἱεραρχικό πολίτευμα λειτουργεῖ σέ ὅλες τίς πλευρές τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, δέν πρέπει νά τό ἀναμένουμε μόνον στίς Συνόδους τῆς Ἱεραρχίας, ἀλλά πρέπει νά λειτουργῇ καί στίς ἄλλες ἐκφράσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Δέν εἶναι δυνατόν νά παρατηροῦνται παρατάξεις καί παρασυναγωγές στήν ἐκκλησιαστική ζωή. «Ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖται ὡς μία συνεχῆς σύνοδος», ἀφοῦ αὐτό δηλώνει καί ἡ λέξη Ἐκκλησία.

Βασική αρχή τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς εἶναι ὅτι, ὅποιος γνωρίζει νά λειτουργῇ συνοδικῶς καί ἱεραρχικῶς ὡς Πρεσβύτερος στήν Ἑνορία του καί ὡς Μητροπολίτης στήν Μητρόπολή του, μπορεῖ νά λειτουργήσῃ μέ κανονικό καί συνοδικό τρόπο καί στίς ἄλλες λειτουργίες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καί στίς Συνόδους τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἐκκλησιολογικές ἀσθένειες ξεκινοῦν ἀπό τόν τρόπο πού συγκροτεῖται ἡ Ἑνορία καί ἡ Μητρόπολη καί ἐκδηλώνονται καί στά ἀνώτερα ἐκκλησιαστικά ἐπίπεδα. Ἄλλωστε, ἡ καρκινογένεση ἀρχίζει ἀπό τό κύτταρο καί ἐπεκτείνεται σέ ὅλο τό σῶμα. Ὅποιος δέν μπορεῖ νά ἐνεργῇ συνοδικά στήν Ἑνορία καί τήν Μητρόπολή του, δέν μπορεῖ νά λειτουργήσῃ συνοδικά καί ἐκκλησιαστικά καί στίς Συνεδριάσεις τῶν Ἐπισκόπων.

Ύστερα ἀπό ὅλα αὐτά φαίνεται ὅτι τό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι συνοδικό πού λειτουργεῖ ἱεραρχικῶς καί ἱεραρχικό πού λειτουργεῖ συνοδικῶς. Οὔτε ἡ συνοδικότητα καταργεῖ τήν ἱεραρχικότητα οὔτε ἡ ἱεραρχικότητα καταργεῖ τήν συνοδικότητα.

Αὐτό συμβαίνει καί στόν τρόπο λειτουργίας ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως ἀκριβῶς ἰσχύει καί στίς πανορθόδοξες Λειτουργίες. Ὑπάρχει σαφῶς ἓνας Πρῶτος, πού ἔχει καθῆκον γιά τήν καλή λειτουργία τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ αὐτοκεφαλίες δέν εἶναι, ὅπως ἔχω τονίσει σέ ἄλλο κείμενό μου, αὐτοκεφαλαρχίες. Ἄλλωστε, κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Χριστός καί δέν μπορεῖ νά ἐννοηθῇ ἀκόμη μέ ἀπόλυτη σημασία καί ὁ ὅρος «αὐτοκεφαλία», ἀλλά περισσότερο αὐτός ὁ ὅρος ἀποδίδει τήν αὐτοδιοίκηση μερικῶν περιοχῶν καί ὄχι τήν πλήρη ἀνεξαρτησία τους.

Στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὑπάρχει πρῶτος, πού συνυπάρχει μέ τούς ἄλλους προκαθημένους ἱεραρχικῶς. Κατ' οὐσίαν ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι ἴσοι μεταξύ τους, ἐπειδή ἔχουν τήν ἴδια ἀρχιερωσύνη τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά κατὰ τό κανονικό σύστημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως δέν εἶναι ὅλοι ἰσότιμοι καί αὐτό νοεῖται ἀνάλογα μέ τήν διοικητική καί εὐχαριστιακή θέση τους μέσα στήν Ἐκκλησία. Ἀλλά αὐτό εἶναι ἀντικείμενο ἄλλου κειμένου μου.